

در میان همه پدیده‌های محبرالعقول در عالم کمتر رخدادی است که چون پیاده‌روی اربعین، گستره‌ای فراملیتی داشته باشد.
تجمعی که صرفاً یک پیاده‌روی نیست بلکه یک جهان متفاوت و یک نظام همزیستی است.
نظام همزیستی در این پیاده‌روی، در سراسر جهان و اصلاً در تاریخ بی‌نظیر است.
رخداد اربعین اتفاق بزرگی است ولسی آنچنان که باید به لحاظ مفهومی به گستره آن بی برده نشده است.
پس از منابع تئولوژیک که زیارت اربعین و پدیده پیاده‌روی را مورد تأکید قرار داده‌اند، شرایط جغرافیایی و سیاسی در طول تاریخ اثر گذاری آن را شدت و ضعف بخشیده است.
از نظر میانی اعتقادی و منابع تئولوژیک که دربرساره زیارت اربعین تأکیدیاتی داشته‌اند به احادیث متواتر از ائمه اطهار پیرامون پیاده‌روی اربعین و زیارت امام حسین(ع) در روز اربعین می‌توان اشاره کرد.
به‌عنوان مثال در حدیثی از امام حسن عسکری(ع) ۵ نشانه برای مؤمن شمرده شده است که یکی از این ۵ نشانه زیارت اربعین است.

از نظر تاریخی نیز درباره این زیارت بی‌نظیر باید گفت راهپیمایی روز اربعین از زمان امام‌اطهار(ع) بین شیعیان رایج بوده است و شیعیان حتی در زمان بنی‌امیه و بنی‌عباس نیز به این حرکت مقید بوده‌اند.
این حرکت گویا سیرسه مستمر شیعه در طول تاریخ بوده است.
نویسنده ادب‌الطلف که سال ۱۲۸۸ق/ ۱۹۶۷م منتشر شده در گزارش خود از اربعین حسینی در کربلا، اجتماع در این مراسم را به اجتماع مسلمانان در مکه مکرمه تشبیه و به حضور هیأت‌های عزاداری اشاره کرده که به ترکی، عربی، فارسی و اردو مرتبه می‌خوانده‌اند.
او جمعیت عزادار را بیش از یک‌میلیون نفر تخمین زده است.
گزارش‌های فراوانی از حضور مراجع و علمای بنام حوزه نجف و شخصیت‌های تأثیرگذار شیعه در این راهپیمایی در طول تاریخ وجود دارد.
علاقه و اشتیاقی به این مراسم معنوی در میان مراجع تقلید، استادان، طلاب و روحانیون حوزه علمیه نجف، از شور و حال بیشتری برخوردار است و اکثر استادان و حتی مراجع تقلید، از گذشته تاکنون در مراسم پیاده‌روی و زیارت اربعین شرکت می‌کنند.
مرحوم محدث نوری (۱۲۲۰-۱۲۵۴ق) مؤلف کتاب «مستدرک الوسایل»، مرحوم سیدمحسن امین عاملی (م ۱۳۲۱ق) مؤلف کتاب «اعیان‌الشیعه»، شیخ محمدحسین غروی اصفهانی (م ۱۳۲۱ق) و میرزای نائینی (م ۱۳۱۵ق) از عالمانی هستند که در این مراسم شرکت کرده‌اند.

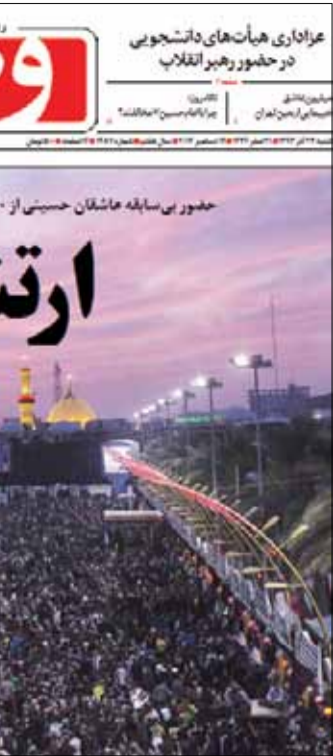
مراسم پیاده‌روی در عصر مرجعیت شیخ مرتضی انصاری نیز با شکوه تمام رواج داشت و پس از وی، کم‌کم به فراموشی سپرده شد و عملی کم‌ارزش تلقی شد به طوری که به طبقه فقرا و نیازمندان اختصاص یافت اما بعدها محدث نامدار، میرزااحسین نوری این مراسم را در میان مردم رونق بخشید.
در دوران پیش از روی کار آمدن حزب بعث پیاده‌روی اربعین هیچگاه از رونق نیفتاد اگرچه گاه به دلایل مختلف از جمعیت و حجم آن کاسته می‌شد.

با تسلط بعثی‌ها در زمان احمد حسن البکر بر کشور عراق، رژیم سیاسی این کشور از همان ابتدا سیاست سرکوب شیعیان را در دستور کار قرار داد.
از جمله اقدامات خونبار بعثی‌ها منع خشونت‌آمیز مراسم مذهبی عزاداری شیعیان بود.
سال ۱۳۹۷ق زائرنی که از نجف غایب گویا بودند در مسیر کربلا از آسمان و زمین به گلوله بسته شدند.
این حادثه به صورت پیاپی در سال‌های ۱۳۹۰، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ق نیز تکرار شد.
صدام در دوران حاکمیت ۳۰ ساله خود، هر گونه مراسم عزاداری اهل بیت(ع) را تعطیل کرد.
پس از فروپاشی نظام صدام، مردم استقبال فراوانی از زیارت اربعین کردند ولی از ۱۳۸۸ش با حملات خشونت‌آمیز تکفیری‌ها روبه‌رو شدند.

بعد از سقوط نظام بعثی در عراق که مانع عزاداری بود، نخستین بار در سال ۲۰۰۳ شیعیان به سوی کربلا حرکت کردند.
در آغاز این حرکت تنها ۳ تا ۴ میلیون نفر حضور داشتند ولی در سال‌های بعد تعداد زائران شرکت‌کننده در این راهپیمایی عظیم به بیش از ۱۰ میلیون نفر رسید.

در سال ۱۳۹۲ش (۱۴۳۵ق) برخی گزارش‌ها از حضور ۱۵ میلیون زائر شیعه در کربلا خبر دادند و این تعداد در سال گذشته [۱۳۹۳] حدود ۲۰ میلیون گزارش شده است.

حالا پیاده‌روی اربعین به سوزوه اول مطالعات مردم‌نگارانه و جامعه‌شناسانه نیز تبدیل شده است.
اساتید فراوانی درباره حجم و میزان اثر گذاری پیاده‌روی اربعین در همزیستی نظاممند و فداکارانه سخن رانده‌اند.
برای تعدادی از پژوهشگران غربی و حتی آکادمی‌های شرق جنس همکاری افراد در

ارتش ۲۰ میلیونی

نگاهی به ابعاد تأثیر گذاری پیاده‌روی عظیم اربعین

رد پای خدا در تاریخ

▪ محمدرضا کردلو

تحويل داده است.
ارتش ایالات متحده منابع عظیمی

از آژانس‌های فدرال را فراهم و اعلام کرد در مدت ۵

ماه بعد از این فاجعه انسانی، ۴/۹ میلیون وعده غذا به

اهالی هائیتی تحويل شده است.
حالا این را مقایسه کنید با تعداد بیش از ۵۰ میلیون وعده غذا در روز در طول مراسم اربعین که برابر است با حدود ۷۰۰ میلیون وعده غذا برای تمام مدت این مراسم.
تمام این غذاها نه از سوی سازمان ملل متحد یا هر خیریه بین‌المللی دیگری بلکه توسط کارگران و کشاورزان فقیری تأمین شده است که عاشق این هستند که به زائران خدمت کنند و برای این خدمت، تمام سال پس‌انداز می‌کنند».

در این میان از آثار تربیتی این پیاده‌روی عظیم نیز نباید غافل شد.
یکی از اساتید روانشناسی معتقد است: «باید تلاش کنیم از هر خانواده‌ای کسی در راهپیمایی اربعین شرکت کند».
دکتر محسن اصغری‌نجاک، استاد روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد در این رابطه معتقد است حضور مردم در پیاده‌روی اربعین، امنیت‌آور است، در پیاده‌روی اربعین، نه‌تنها اهل سنت حضور دارند بلکه دیده شده مسیحیان به زوار خدمت می‌کنند گویا جهان اسلام با حادثه ویژه‌ای روبه‌رو است و این حادثه ابعاد بسیار زیادی دارد.
این پدیده، زمینه رشد معنوی را فراهم می‌کند، حساسیت ویژه‌ای دارد و هر شخص که حساسیت نسبت به این ایام پیدا کند، به اندازه حساسیتش خود، رشد می‌کند.
در پیاده‌روی اربعین، فرهنگ‌های مختلف حضور دارند و پیر و جوان شرکت می‌کنند.
گرم‌ا، سرما و خستگی در این فضا معنا ندارد، چرا که وقتی افراد در این فضا قرار می‌گیرند، اثرش‌ها، باورها و رفتارهایی می‌بینند که

این بی‌نظیر بودن جمعیت و «مانند» گاری این حرکت پویا در جهان اسلام، تا آنجا پیش رفته است که «پندبیدندت» در گزارشی که از این واقعه دارد، گستره و حجم این پدیده را برجسته می‌کند و می‌نویسد: این حرکت با عنوان «اربعین» مشهور بوده و پرجمعیت‌ترین اجتماع جهان است و احتمالاً هیچ وقت چیزی درباره‌اش نشنیده‌اید.
نه‌تنها تعداد این افراد از زائران مکه بیشتر است (در واقع ۵ برابر آن است)، بلکه از «کومه‌میلا»ی هندوها نیز مهم‌تر است زیرا کومه‌میلا تنها هر ۳ سال یکبار برگزار می‌شود.
انسجام و نظام هم‌زیستی فداکارانه و ایثار‌گرانه نیز یکی از مواردی است که در مطالعات جامعه‌شناختی درباره آن بحث می‌شود.
در یک گزارش با مثال جالبی از «عاون» گسترده پیاده‌روان اربعین سخن به میان آمده است: «یکی از بخش‌های این حرکت زائرانه که هر بیننده‌ای را به شگفتی وامی‌دارد مشاهده هزاران موکی است که همراه با آشپزخانه سیار هستند و توسط روستاییانی ساخته شده است که در محدوده مسیر پیاده‌روی زائران زندگی می‌کنند.
موک‌با جاهایی هستند که تمام مایحتاج زائران در آنجا تأمین می‌شود.
از غذای تازه گرفته تا جای استراحت، از تلفن بین‌المللی گرفته تا گهوارهای کودکان، همه چیز رایگان است.
در واقع لازم نیست در این مسیر ۴۰۰ مایلی، زائران چیزی غیر از لباس‌هایشان را حمل کنند.
برای آنکه شمه‌ای از ماجرا را درک کنید، به این نکته توجه کنید.
پس از زلزله هائیتی و با حمایت و همدلی جهانی، برنامه غذای جهانی سازمان ملل اعلام کرد با تلاش‌های زیادش، نیم میلیون وعده غذایی

تظاهرات

حضور بی سابقه هاشقان حسینی از ۶۰ ملیت مختلف در ستاخیز اربعین ۱۴۲۶ به نمایش اقتدار علیه جریان تکفیری و حامیانش تبدیل شد

بیست میلیونی» به آن پرداخت اما از سوی رسانه‌های داخلی همونا با رسانه‌های غربی بایکوت شد.
البته جز رسانه ملی که آن هم با پرداختی غیر تخصصی، غیرسوزهمحور، غیرمردم‌نگارانه و رویکردی پوپولیستی همچون نظاره‌گری هلی‌کوپتری راهپیمایی‌های ۲۲ بهمن و روز قدس به این مساله پرداخت.

اما چرا پیاده‌روی اربعین از نسوی برخی رسانه‌ها سانسور شد؟
علیرضا شجاعی‌زند، عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس در اولین همایش ملی «ظرفیت‌های فرهنگی و تمدنی اربعین» در این باره گفت: وقتی به برخی پدیده‌های جهان اسلام نگاه می‌کنیم، می‌بینیم اجماعی برای دیده نشدن برخی پدیده‌ها و اصراری برای دیده شدن پدیده‌های دیگر وجود دارد.
متأسفانه این جریان درون جامعه علمی هم راه افتاده است و برخی جامعه‌شناسان عمدا یا سهوا برخی مسائل را از زیر چشم می‌گذرانند بنابراین مساله من دیدن یا ندیدن می‌شود.
و بر در همین رابطه دوگانه‌ای دارد که در آن تلاش کرده برخی از سوءتفاهم‌های جانبداری علم را حل و فصل کند.
ربط ارزشی و داوری ارزشی دوگانه ویر است.
در ربط ارزشی، انتخاب ارزشی موضوع پژوهش مطرح می‌شود به این معنا که محقق حق دارد موضوع مورد مطالعه‌اش را انتخاب کند اما در بخش داوری ارزشی، ارزش‌ها کنترل می‌شود.
امروز بخش اول نظریه ویر بیشتر اهمیت پیدا کرده است چون عنصر اساسی در بومی‌سازی علم، موضوع‌شناسی و مساله‌یابی است.
جالب این است که ما درباره بومی‌سازی که اتفاق ریشه آن غربی است، آنقدر با احتیاط حرف می‌زنیم‌که خود غربی‌ها اینگونه نیستند و برای آنها جزو بدیهیات است.

به عبارت دیگر حساسیت ما نسبت به این موضوع بیشتر از غربی‌هاست.
اینکه جامعه‌شناسی، علم مطالعه پدیده‌های اجتماعی است.
جامعه‌شناسی با مساله آغاز می‌شود، منتها مشکل اصلی این است که ما عمدتاً مساله را به تبعیض و مشکل تعبیر می‌کنیم.
نتیجه اینکه روحیه حل مشکل و تبعیض، تسری پیدا می‌کند و در همه جای جامعه از تاکسی گرفته تا مراکز علمی نگاه مساله‌ای و اسپیی حاکم می‌شود.
این نگاه اگر به قصد حل مساله باشد قطعاً لولومی دارد که یکی از آنها شناخت داده‌های جامعه است.
به عبارت دیگر، ما همانطور که می‌خواهیم ضعف‌ها و مشکلات را حل کنیم، باید روحیه ایجابی هم در جامعه ایجاد کنیم و از نقاط قوت هم بگوئیم.
به خاطر اینکه در بسیاری مواقع بخش ظرفیت‌های دینی منفی ارزیابی می‌شود.
ملاک و معیار جامعه‌شناسان ایرانی برای دیده شن و دیده نشدن پدیده‌ها حساست و چه می‌شود که به برخی پدیده‌ها توجه و به برخی دیگر بی‌توجهی می‌شود؟

به عقیده من هر چه پدیده‌های جامعه گسترده‌تر باشد، مغفول‌تر می‌شود و در عوض هر چه کوچک‌تر باشد، کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد.
جامعه‌شناسان، پدیده‌های عظیمی چون اربعین و جومکران را نمی‌بینند، در عوض به موضوعات کوچک ایدان دیگری می‌پردازند.
علاوه بر این، به نظر می‌رسد هر چه پدیده‌های ایران اسپیی‌تر باشد، بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد، هر چه اپوزیسیون‌تر باشد، مطلوب‌تر می‌شود و هر چه چالش‌ها و تعارضات را بیشتر نشان دهد، به آن بیشتر توجه می‌شود.
خلاصه‌ا وقتی مساله‌مندی با این ویژگی‌ها تعریف شود، پدیده‌هایی مثل اربعین دیده‌نمی‌شود.

در کنار عدم پرداخت رسانه‌ها مردم اما همواره فعال‌تر از پیش در این تجمع عظیم شرکت می‌کنند، در این میان نگرانی از دولتی شدن این راهپیمایی از سوی برخی جامعه‌شناسان مطرح شده است.
دکتر احمد نادری، استاد دانشگاه تهران در این باره نوشته است: یکی از خطراتی که در این زمینه می‌توان به آن اشاره کرد، دولتی شدن پیاده‌روی اربعین است.
از پارسال، اشتیاق به حکومتی کردن مبحث اربعین شروع شده و امسال بیشتر شده است.
این پدیده، از گذشته به صورت مردمی و خیلی منظم تداوم یافته است و اگر توسط دولت جمهوری اسلامی و عراق، بخواند تصدی‌گری صورت پذیرد، از حالت مردمی آن کاسته می‌شود و در نتیجه از این اجتماع عظیم پرمرغ، یک ظاهر می‌ماند و از هسته تهی می‌شود.
پدیده مشابه آن را می‌توان در اعیاد شعبانیه در ایران مشاهده کرد.
در طول تاریخ، اعیاد شعبانیه به صورت مردمی گرمای داشته شده و تدارکات آن با پول مردم انجام پذیرفته است.
در سال‌های اخیر و عمدتاً دهه اخیر، شاهد آن بوده‌ایم که این پدیده حالت دولتی به خود گرفته است لذا شور و اشتیاقی مردمی در تدارکات نیز به سانسور آن پرداخته‌اند.
چنانکه سال گذشته اگرچه برخی رسانه‌های خصوصی به وسعت این پدیده اشاره کردند و «وطن امروز» با تیتیر «رتش

پدیده اربعین با این همه وسعت و درگیرکنندگی، با جمعیتی فراگیر و حجمی گسترده و با همه ویژگی‌های خارق‌العاده‌اش برای مطالعه جامعه‌شناختی اما در داخل توسط برخی اساتید منتسب به جریان روشنفکری بایکوت شده است.
رسانه‌های این جریان نیز به سانسور آن پرداخته‌اند.
چنانکه سال گذشته اگرچه برخی رسانه‌های خصوصی به وسعت این پدیده اشاره کردند و «وطن امروز» با تیتیر «رتش

اشاره
<div><div></div><div>اربعین را به عالم عرضه کنیم</div></div> <p>برای معرفی ظرفیت‌های اربعین زودتر از اینها باید دست به کار می‌شدیم و این از مظلومیت اسلام و کم‌کاری مسلمانان است. اسلام همه چیز دارد ولی نحوه عرضه کردن آن کم است. اسلام بهترین مواد اولیه را دارد ولی رقیب آن مواد اولیه ضایعاتی و بی‌کیفیت دارد اما با همان مواد کهنه یک محصول خوب و باکیفیت ارائه می‌دهد. مثل کسی که گندم خوب دارد ولی از آن نان درست نمی‌کند و آن را خام سر سفره می‌گذارد ولی رقیبان اسلام از گندم‌های فاسدی که دارند نان خوشمزه درست می‌کنند و سر سفره می‌گذارند. میهمانان هم نان فاسد را می‌خورند ولی گندم مصرف نشده می‌ماند. اینها همه به مظلومیت اسلام بازمی‌گردد. مسلمانان نتوانستند از اسلام علم خارج کنند. علوم تربیتی، اقتصاد و مدیریت به دست بیاورند. نتیجه اینکه حتی خود مسلمانان هم از جهان غیراسلام تغذیه می‌کنند. امروزه کسانی که هیچ اطلاعی از هویت انسان ندارند، در عالم اقتصاد و سیاست نیرو تربیت و عرضه می‌کنند. اینها بشر را به آب دعوت کردند اما سراب تحویل دادند. آب حیات زندگی مجموعه‌ای از امنیت، عدالت، آزادی، حرمت انسانی و محبت است. حالا ببینید انسان امروز کدامیک از اینها را دارد؟ هیچ کدام. مگر عصر حجر به عنوان عقب‌مانده‌ترین دوران به حساب نمی‌آید؟ غربی‌ها می‌گفتند در آن زمان امنیت نبود و ما می‌خواهیم امنیت بیاوریم ولی به کجا رسیدیم؟ با علم به چه امنیتی رسیدیم؟ مگر غیر از این است که امروز همان قله‌وسنگ عصر حجر به کلاهک هسته‌ای تبدیل شده است؟ در گذشته فقط تعدادی افراد کشته می‌شدند و امروز شهرهای بزرگ از بین می‌رود. علم می‌تواند بگوید که من فلان چیز را دارم و می‌توانم با آن تو را از مشکلات باز دارم ولی دین علاوه بر اینکه ما را از تجاوز به غیر باز می‌دارد از تجاوز شخص ثالث هم جلوگیری می‌کند. یعنی هم جلوی تجاوز به خود را می‌گیرد، هم جلوی تجاوز به غیر و هم تجاوز غیر به خود را می‌ارمش می‌شود. دوره فعلی دوره وحشت است. همین سازمان ملل هم که گل سرسبد کشورهای غربی است هرجایی که حرف از عدالت زده نشان داده که عدالتش سراب است. آزادی، حرمت انسانی و محبت هم سراب است.</p>

۰۹۲۰۳۰۳۳۹۳۰

ا ر ت ی ا ب ط ب ا م ا د ر ش ب ک ه ای اج ت م ع ا ی

